

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ „ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“

ФАКУЛТЕТ „МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА И АДМИНИСТРАЦИЯ“

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Иван Величков Иванов,
преподавател в Европейски политехнически университет –
гр. Перник

на дисертационния труд на
проф. д-р Томаш Воловец
на тема: **„Съвременни отправни точки за трансформиране на
системата за данъчно облагане на физическите лица,
включително и процесът на хармонизация“**

Представен за придобиване на
научната степен „Доктор на науките“
по професионално направление 3.7 „Администрация и
управление“ и докторска програма „Организация и управление
извън сферата на материалното производство“

София, 2014 г.

Настоящата рецензия, за предложената от проф. д-р Томаш Воловец дисертация за „Доктор на науките“, е съобразена с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Вътрешните правила за развитие на академичния състав във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“.

Основание за изготвяне на рецензията е Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ №2273/03.09.2014 г. за включването ми в научното жури.

Дисертационният труд представен от Томаш Воловец на тема „Съвременни отправни точки за трансформиране на системата за данъчно облагане на физическите лица, включително и процесът на хармонизация“ е един оригинален, обемист и много сериозен критичен анализ на състоянието и ефективността на системата за данъчно облагане на физическите лица, както и процесът на нейната хармонизация.

Данъкът върху доходите на физически лица, както тук се твърди от края на XVIII век, е тема винаги актуална, но при сегашните условия става особено важен проблем. Дисертантът много точно и обосновано посочва обективните причини, които правят темата толкова съвременна и значима, както и нейната степен на разработеност след коренните промени в глобален и национален мащаб. Тези няколко най-общи съображения определят тематиката на дисертационния труд на проф. д-р Т. Воловец като много важна и актуална, полезна за днешния и перспективна за утрешния ден. По неговите думи „понастоящем данъчното облагане на доходите на физическите лица е сложно явление, което трябва да се разглежда не само от правна гледна точка, но и социална, културна, икономическа и политико-конституционна.“

Проф. д-р Томаш Воловец е преподавател в Университетът по икономика и иновации в Люблян, доктор е на икономическите и доктор на социалните науки, одитор и вътрешен контролор към Полския институт за вътрешен контрол, а същевременно е и заместник кмет на гр. Криница – Здруи. В своето професионално развитие придобива добър опит и професионален капацитет, който му позволява да поеме отговорността да изследва, анализира и оценява избрания научен проблем и като резултат от този сериозен научен труд, да предложи конкретни изводи и препоръки. Акцентът той основателно поставя върху проблема на съвременните отправни точки за трансформиране на системата за данъчно облагане на физически лица, които той педантично изследва, анализира и оценява. На този фактор се отделя голямо внимание сега в много документи на ЕС и се определят мерки за неговото решаване, развитие и ефективно използване. Основателно е даден приоритет на хармонизацията на прякото данъчно облагане в страните от ЕС и са посочени пет конкретни причини. Правилно тук се твърди, че „хармонизацията на данъците е необходима част от процеса на икономическата интеграция, а нейната степен е строго зависима от напредъка на интеграцията.“

С работата си в това направление, научноизследователска дейност проф. Томаш Воловец показва много добри умения за изследване, анализ и оценка, за формулиране и решаване на научни проблеми и задачи.

Структурата на дисертационния труд има „класически формат“ – увод, четири глави, заключение и библиографска справка. Общият обем е 325 печатни страници. В удачно структурираната разработка с логическа последователност се изследват същностни методически и процедурни аспекти на

проблема. Дисертантът прилага и автореферат, изготвен по един специфичен начин на структура и логика без справка за приносите.

За задълбоченото и изчерпателно изясняване на избраната тема много спомага стройния план на изследването, като се следва логическата последователност на цел, задачи, ограничения, допускания, предмет, подход и методи на изследването. Положително трябва да се оценят двете хипотези с осем изследователски въпроса, двете – изследователска и практико-приложна цели с конкретизираните научноизследователски задачи на изследването. Точно е определен предмета и обекта на изследването.

Преди конкретната оценка на представената дисертация ще посоча няколко нейни общи характеристики:

Първо: Дисертационния труд е посветен на една много актуална и особено полезна за наукознанието и практиката тема, което бе подробно посочено още в началото на рецензията. По мое мнение авторът е отделил необходимото внимание както на степента на разработеност на проблема, така и на неговата актуалност. Темата на дисертацията е ясно и точно, но многословно формулирана и аргументирано избрана. За избора на темата се посочват шест конкретни обстоятелства в данъчната система.

Второ: Изследването на актуалните аспекти в разглежданата проблематика е научно и фактологически обосновано. В резултат на последователен анализ дисертантът извежда и аргументира интересни и аналогични тези. След анализ и оценка на състоянието на проблема много конкретно и точно се изясняват теоретичните основи на необходимите оперативни способности. В представения труд той умело използва

интердисциплинарния и комплексен подход, като привлича в необходима степен знания и умения от 298 източника (монографии, статии, експертизи, доклади, правни актове), от които повечето са цитирани в дисертационното изследване.

Трето: Много добро е познаването на предметната област, която е в рамките на научната специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

Към основния текст е приложен богат информационен масив и точен списък на използваните документални и научни източници на български, полски, руски и английски език. Всичките тези помощни, справочни, информационно аналитични материали и документи са много добре използвани при обосновка на тезите на автора в представения дисертационен труд.

Избраният начин на цитиране следва един от утвърдените в науката подходи, а събраната емпирична информация е обработена професионално, достъпно и разбираемо, като красиво и нагледно е представена. Рядко се предлага дисертационен труд с толкова много фактология, методика на изследване и изчисления, за да се стигне до точни и безспорни резултати, мотивиращи и ефективни решения и действия, когато основно става дума за знания и опит. Правилно се посочи, че изследванията в дисертацията са свързани с научните и конферентни научни изследвания в Катедрата по икономика в Бизнес университета в Нови Сонч за периода 2002 – 2012 г.

Всичко това говори, че докторантът добре познава предметната област и може да има приноси за нейното развитие. Той притежава много богата и научна осведоменост относно направените до сега изследвания и съответните публикации в дисертационната материя. Познава, цитира, анализира, оценява позициите на наши и чуждестранни автори, което прави с

уважение и научна добросъвестност. Извежда и включва в своите разсъждения и обобщения идеи и разбирания на други изследователи без да напуска или принизява спецификата на своята изследователска цел и задачи. Доказвайки тезата за липса на целенасоченост и системност на хармонизацията и уеднаквяването на структури на данъците върху доходи на физически лица, на стр. 6 той посочва 18 иновации в изследователските резултати, които се явяват и неговите приноси.

Четвърто: Методиката и методологията на изследването са правилни и много добри. Като акцентира специално върху това, докторантът избира методика на изследване, формулираща основния и съвременния инструментариум на моделната методология на изследване и анализ. Той конкретно взема под внимание четири равнища на анализа в процеса на хармонизация на структурните елементи и твърди, че в параграф 1.5, че методическите предположения са критерии за анализ и методи за изследването.

Тази методика е естествена и логична за подобни случаи, защото може да даде и дава отговор на предвидените и изпълнени в дисертацията изследвания и анализи. Теоретичните обобщения се правят на основата на проведените проучвания и апробации на знания и опит, които се описват и оценяват в последните две глави и се използват за формиране модел на система за извличане и използване на опити от управлението и регулирането на икономическите и социалните процеси в устойчивото развитие. Докторантът е преминал през много институции, за да се уточнят както целите и задачите, така и много понятия, на които се прави конкретизация. Специално той разглежда и аргументира в самостоятелен параграф на реферата практическото значение на получените резултати, които са презентирани на 16 национални и

международни научно-практически конференции и тук специално искам да подчертая в 66 научни публикации с общ обем 160 издателски страници, от които в монографии – 60 страници, в раздели към тях – 40 страници, и в статии или конферентни материали – 60 страници, т.е. една много висока продуктивност.

Пето: Предложената за становище дисертация има безспорно сериозна практико-приложна стойност и е самостоятелно научно-приложно изследване. Като цяло разработката се характеризира с логичност на изложението и относителна задълбоченост на направените изследвания и изводите от тях.

Тук ще използвам и **кратка формална характеристика на дисертационния труд.**

Уводът убедително, аргументирано и точно въвежда в темата, показва необходимостта от нейната разработка с точна цел, задачи и подходи, с конкретната и аргументирана теза, конкретизирана с подтезите, осмислили цялата разработка.

Глава първа предлага „**Ролята и значението на подоходния данък за физическите лица в микро и макроикономически аспекти**“, която обосновава приоритетните аспекти на изследвания проблем. Основателно мога да твърдя, че тук сериозен принос са разработките на докторанта за същността и спецификата на данъчните системи.

Глава втора изследва „**Икономическите аспекти на прогресивното и пропорционално облагане на доходите**“, както и конкретно различните критерии за справедливо разпределение. Специално искам да насоча вниманието в рецензията към методичния инструментариум за изследване и анализ на тези икономически аспекти, като от проведените изследвания се правят 10 много интересни, точни и полезни изводи.

Идентифициран е „постулат“ за минимална справедливост, също с 10 аргумента.

Глава трета разработва специално ролята и значението на данъчното облагане в данъчните системи на страните от ЕС. Данъчната основа за страните е съпоставена в седем конкретни пункта. Въз основа на собствени проучвания на автора, се идентифицират пет различия между структурата на доходите от данъците в „новите“ и „старите“ страни-членки на ЕС.

Четвърта глава (част) на дисертацията прави критичен анализ на структурните елементи на данъка върху доходите в ЕС. За прогресивното данъчно облагане с приносно значение са шест много интересни и точни аргумента, в резултат на които също с приносен характер, са направени пет същностни изводи. С всичко това се доказва, че хармонизацията на прякото данъчно облагане досега не е взимано под внимание за оценка влиянието върху общия вътрешен пазар, а за бъдещият напредък също точно са посочени пет конкретни причини.

Заклучението е естествен завършек на дисертационния труд. В него се потвърждава реализирането на поставената цел и задачи. Формулирани са основните изводи от проведеното изследване и произтичащите от тях препоръки, които могат да бъдат използвани за усъвършенстване на националната методология за определяне на необходимите оперативни способности. Заявените основни две хипотези са доказани, а с извършените конкретни теоретични и приложни изследвания се доказват и заявените от докторанта 10 изследователски въпроса.

Справката за приносите в дисертацията не конкретна. Маркират се добросъвестно в избраната структура и логика основните теоретични и практико-приложни приноси постановки на автора в труда. Приемам основните приноси така,

както ги е очертал с изводите докторантът, които бяха прецизирани след обсъждането и при доработката на дисертацията.

Не установих плагиатстване и приемам, че дисертационния труд, както и научно-приложните приноси в него са лично дело на докторанта.

Той има много публикации по темата (9 монографии и 24 студии, 33 научни доклада и статии). Те съдържат основните тези и приноси на дисертацията и по същество са самостоятелни или с колегиален екип научно-приложни разработки. Публикациите на Томаш Воловец са цитирани в предложения списък на 30 места.

Авторефератът представя същностните моменти на дисертационния труд. Той е разработен на добро ниво и много добре отразява цялостното съдържание на дисертационния труд, неговите качества и приложна стойност. Осъществени и спазени са всички изисквания на Закона за научните степени и звания.

Направените при обсъждане в катедрата и хабилитационния съвет на университета критични бележки и препоръки са уважени – отчетени и съобразени. Редактиран, конкретизиран, прецизно трудът е доработен. Специално искам да подчертая актуализацията на дисертационния труд с най-новите нормативни документи и публикации по проблема.

Общото положително впечатление от работата на **проф. д-р Томаш Воловец** по избрания специфичен и много важен проблем дава основание за **категорична положителна оценка**. Представената за рецензиране и становище, солидна научна разработка покрива нормативните изисквания за „Доктор на науките“.

Заклучение

Въз основа на всички направени констатации в настоящата рецензия и като имам аргументирано основание да дам положителна оценка на обсъждания дисертационен труд **„Съвременни отправни точки за трансформиране на системата за данъчно облагане на физическите лица, включително и процесът на хармонизация“**, както и комплексната оценка на докторанта **проф. д-р Томаш Воловец**, предлагам на научното жури да вземе решение да му бъде присъдена научната степен **„Доктор на науките“** по професионално направление 3.7 „Администрация и управление“ и докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

гр. София,
25.09.2014 г.

Рецензент:
(проф. д-р Иван Величков)